

FOLYÓIRATREPERTÓRIUM 1976/II.

AESC	= Annales ESC (Paris)
AHRF	= Annales Historiques de la Revolution Française (Paris)
CEH	= Central European History (Atlanta, Georgia, Emory Univ.)
ČČH	= Československý Časopis Historický (Praha)
ČMM	= Časopis Matice Moravska (Brno)
ES	= Era Socialista (Bucureşti)
GWU	= Geschichte in Wissenschaft und Unterricht (Stuttgart)
HČ	= Historický Časopis (Bratislava)
HŠ	= Historické Študie (Bratislava)
HZ	= Historische Zeitschrift (München–Berlin)
ISzSzSzR	= Isztorija SzSzSzR (Moszkva)
JG	= Jahrbuch für Geschichte (Berlin)
JGO	= Jahrbucher für Geschichte Osteuropas (München)
JGSLE	= Jahrbuch für Geschichte der Sozialistischen Länder Europas (Berlin)
JW	= Jahrbuch für Wissenschaftsgeschichte (Berlin)
JCH	= Journal of Contemporary History (London)
MA	= Le Moyen Age (Bruxelles)
MI	= Magazin Istoric (Bucureşti)
MS	= Le Mouvement Social (Paris)
NNI	= Novaja i Novejsaja Isztorija (Moszkva)
NRS	= Nouva Revista Storica (Roma)
RA	= Revista Archivelor (Bucureşti)
RI	= Revista de Istoric (Bucureşti)
RHES	= Revue d'Histoire Economique et Sociale (Paris)
RHMC	= Revue d'Histoire Moderne et Contemporaine (Paris)
RSI	= Revista Storica Italiana (Napoli)
SCo	= Storia Contemporanea (Bologna)
SH	= Sbornik Historický (Praha)
SM	= Südosteuropa – Mitteilungen (München)
SSb	= Slezsky Sbornik (Opara)
SSt	= Studii Storici (Bologna)
Sü	= Südost-Forschungen (München)
VI	= Voproszű Isztorii (Moszkva)
VMU	= Vesztnik Moszkovszkogo Universziteteta (Moszkva)
VSW	= Vierteljahrsschrift für Sozial und Wirtschaftsgeschichte (Wiesbaden)

- VZ = Vierteljahrshefte für Zeitgeschichte (München)
ZAA = Zeitschrift für Agrargeschichte und Agrarsoziologie (Frankfurt M)
ZG = Zeitschrift für Geschichtswissenschaft (Berlin)
ZO = Zeitschrift für Ostforschung (Mahrburg ad Lahn)

KONFERENCIÁK

- OEHMIG, S.: Bürgertum und frühbürgerliche Revolution.
(Polgárság és korai polgári forradalom.)
ZG, 24. 1976 : 10. 1168–1171.
Az NDK Történelmi Társulatának nemzeti konferenciája, Berlin, 1975. nov. 25.
- KÖNIGER, H.: Tagung der Kommission der Historiker der CSSR und der DDR.
(A CSSZK és az NDK történész bizottságainak tudományos ülésszaka.)
ZG, 24. 1976 : 10. 796–797.
Cikhaj (Csehszlovákia) 1975. okt. 21–22.
- RÖSSLING, U.: Symposium über Ernst Thälmanns Kampf gegen den Faschismus.
(Szimpozion Ernst Thälmann fasizmus elleni harcáról.)
ZG, 24. 1976 : 8. 928–930.
Tudományos ülésszak Berlinben, 1976. április 6-án, Ernst Thälmann születésének 90. évfordulója alkalmából.
- SCHMIED, R.-F.: 200 Jahrestag des böhmischen Bauernaufstandes von 1775.
(Az 1775. évi cseh parasztfelkelés 200. évfordulója alkalmából rendezett tudományos ülésszak.)
ZG, 24. 1976 : 7. 799.
Mesto nad Metuji, 1975. szeptember 10–11.
- BEHRENDT, A.: Tagung der Kommission der Historiker der UdSSR und der DDR.
(A Szovjetunió és az NDK Történelmi Társulatainak tudományos ülésszaka.)
ZG, 24. 1976 : 7. 795–796.
Moszkva, 1975. dec. 8–9. Tudományos ülésszak Wilhelm Pieck születésének 100. évfordulója alkalmából.

ELMÉLET, MÓDSZERTAN

- BOTZ, G.: Austro-marxist interpretation of fascism.
(A fasizmus ausztró-marxista értelmezése.)
JCH, 11. 1976 : 4. 129–156.
Hogyan vélekedtek a már szétbomlott ausztró-marxista iskola vezető képviselői a két világháború között a fasizmus megjelenéséről, okairól, és főleg a várható végkifejletéről.
- CATERINA, R.: Il problema del ritorno a Freud.
(A Freudhoz való visszatérés problémája.)
NRS, 40. köt. 1976 : 5–6. 648–659.
A pszichoanalízis alapjai, szerepe a történelemben.

- DIAZ, F.:** La morte della libertà?
(A szabadság halála?)
RSI, 1976 : 3. 498–508.
A felvilágosodás természetfilozófiája és a modern társadalomtudomány összevetése.
- DÜLFFER, J.:** Bonapartism, fascism and national socialism.
(Bonapartizmus, fasizmus és nemzeti szocializmus.)
JCH, 11. 1976 : 4. 109–128.
A bonapartizmust sokan a faszizmus modelljeként tartják számon, a cikk viszont elkülöníti a fogalmakat időben és tartalmilag, társadalmi bázis és belpolitika szempontjából is.
- GALL, L.:** Bismarck und der Bonapartismus.
(Bismarck és a bonapartizmus.)
HZ, 223. 1976 : 3. 618–637.
A neoabszolutizmus és a parlamentarizmus kapcsolata kérdésének elemzése.
- KUCZINSKY, J.:** Die Position der Wirtschaftsgeschichte im System der Wissenschaften. Ein Versuch. Zum zwangjähigen Jubiläum dem Institut für Wirtschaftsgeschichte gewidmet.
(A gazdaságtörténet helye a tudományok rendszerében. Egy kísérlet. A gazdaságtörténeti intézet huszadik évfordulójára.)
JW, 1976 : II. rész. 11–31.
Kísérlet tesz a gazdaságtörténet marxista meghatározására: a gazdaságtörténet szaktudomány, amelynek módszere a történeti materializmus egyrészről, és a közgazdaságtudomány (a politikai gazdaságtan és gazdaságtörténet).
- LUNDGREEN, P.:** Quantifizierung in der Sozialgeschichte der Bildung.
(Kvantifikálás a képzés társadalomtörténetében.)
VSW, 4. 1976 : 63. 433–453.
- DE LUCA, P.:** La scienza della cultura e la storia: premesse ed ipotesi per un nuovo rapporto.
(A kultúra tudománya és a történelem – feltételezések és hipotézisek egy új kapcsolatáról.)
NRS, 40. 1976 : 5–6. 628–647.
Antropológia és történelem – metodológiai megközelítés.
- MEYERS, P.:** Neue Strömungen in der Geschichtsdidaktik.
(Új áramlatok a történeti didaktikában.)
GWU, 27. 1976 : 8. 490–501.
A szerző Schörken 1970-ben kiadott munkájára reagál. Boncolja a pszichológiai fáziselmélet és a történelem kapcsolatát, ill. a személyközpontú történelemoktatás problémáit. Befejezésül leszögezi, hogy az a kultúra, amely nem képes történetének identifikációjára, nem rendelkezik fennmaradási eséllyel.

- MLÝNSKÝ, J.: Kriticky k západoněmecké historiografii o dějinách KSČ.
(Kritikai megjegyzések a nyugatnémet történetírásnak a CsKP történetére vonatkozó nézeteiről.)
ČČH, 1976 : 6. 801–820.
- NOVÁK, M.: K využitelnosti diplomatických relací jako historického pramene.
(A diplomáciai kapcsolatoknak forrásanyagként való felhasználása.)
ČČH, 24. 1976 : 5. 669–692.
A berlini amerikai nagykövetség példáján (1940–1941) a „Foreign Relations of the United States” c. kiadvány néhány problémájához fűz megjegyzést.
- SELGE, K.-V.: Das Autoritätengefüge der westlichen Christenheit im Lutherkonflikt 1517 bis 1521.
(Az autoritás-szisztéma a nyugati kereszténységben a Luther-konfliktusban 1517-től 1521-ig.)
HZ, 223. 1976 : 3. 591–617.
- ŠINDELÁŘ, B.: Třídne politické aspekty absolutní monarchie v 16–18. století.
(A 16–18. századi abszolút monarchia osztály-politikai aspektusai.)
ČČH, 1976 : 4. 564–599.
- SZMOLENSZKIJ, N. I.: K voproszu o prirode isztoricseszkih ponjatij.
(A történelmi fogalmak természetéről.)
NNI, 1976 : 4. 33–45.
A cikk a történelmi fogalom és a történelmi valóság összefüggésének néhány aspektusát vizsgálja. Ezzel kapcsolatban bírálat tárgyává teszi néhány kortárs polgári történész nézetét.
- USZTINOV, V. – KUZISCSIN, V. – PAVLOVSZKIJ, Ju. – GUSZEJNOVA, A.:
Opüt imitacionnogo modelirovanija isztoriko-szocialnogo proceszsza.
(A történelmi-társadalmi folyamat imitációs modellezésének tapasztalatai.)
VI, 1976 : 11. 91–108.
A szerzők beszámolnak egy nagyjelentőségű munkájukról, amely az ókori görög társadalom modelljének elkészítése volt. Erre a célra a legalkalmasabb a rabszolgatartó társadalom virágkorában lezajlott Peloponnészoszi háborúk kora, az i. e. V. század második fele. – Bizonyítható, hogy a gépi feldolgozás sem lehet közböbs a történész világnézete, pártállása iránt.
- VALIANI, L.: Osservazioni sul fascismo e sul nazismo.
(Észrevételek a faszizmusról és náciizmusról.)
RSI, 1976 : 3. 509–530.
A két totalitáris diktatúra elemzése, analógiák és eltérések, összevetésük a sztálini diktatúrával.

ZAPPONI, N.: G. L. Mosse e il problema delle origini culturali del fascismo: significato di una svolta.

(G. L. M. és a fasizmus kulturális gyökereinek problémája: egy elkanyarodás jelentősége.)

SCo, VII. t. 1976 : 3. 461–480.

Strukturális kapcsolatok ideológiai rendszerek és kulturális modellek között.

ZORN, W.: Sozial- und Wirtschaftsgeschichte in historisch-biographischen Handbüchern.

(Társadalom- és gazdaságtörténet történeti-életrajzi kézikönyvekben.)

VSW, 63. 1976 : 4. 468–475.

Neue Deutsche Biographie (1–10. köt. Berlin–München, 1953–1975);

Biographisches Wörterbuch zur deutschen Geschichte (1–3. köt. 1973–1975.)

c. könyvekről részletes ismertetés.

WISTRICH, R. S.: Leon Trotsky's theory of fascism.

(Leon Trockij fasizmuselmélete.)

JCH, 11. 1976 : 4. 157–184.

Az 1930-as évek marxista irodalmában egyedülálló Trockij analízise mint az egyik legkövetkezetesebb leírása és megsejtése a fasizmus következményeinek a nemzetközi munkásmozgalom szempontjából. – írja a cikk. Túlértékelte azonban az európai munkásmozgalom forradalmi erejét és helytelenül értelmezte a fasizmust a kapitalizmus haláltusájaként.

HISTORIOGRÁFIA

DONNERT, E.: Das religiöse und philosophische Weltbild Johann Georg Eisens (1717–1779).

(Johann Georg Eisen (1717–1779) vallásos és filozófiai világgépe.)

JGSLE, 20. 1976 : 2. 61–75.

A litvániai pap és társadalmi gondolkodó antifeudális nézetei, harcai.

DURANTON, H.: Le métier d'historien au XVIIIe siècle.

(A történész mesterség a XVIII. században.)

RHMC, 23. 1976 : 3. 481–500.

A hivatásos történészek nem éltek anyagi bőségben, de tisztos források álltak rendelkezésükre. Gyakran kénytelenek voltak főúri családok pártfogásába helyezni magukat, persze ez nyilvánvalóan kihatott a vélemény szabadságra is.

ERDMANN, K. D.: Nationalismus- Faschismus- Totalitarismus.

ÖWU, 27. 1976 : 8. 457–469.

A fasizmus három elméletét ismerteti: a marxista, a liberális és a „fenomenológus” felfogást. Szerinte ebben a háromszögben az azonosságok és különbségek nem konstruáltak, hanem megfelelnek a 20. sz. társadalmi formációinak.

HAUBELT, J.: František Palacký és Gelasius Dobner.
 ČCH, 24. 1976 : 6. 885–916.

LEHMANN, H.: Zum Einfluss des „Wealth of Nations“ auf die Ökonomen des deutschen Bürgertums. Die ökonomischen Auffassungen des Christian Jacob Kraus.
 (A „Wealth of Nations“ befolyása a német polgárság közgazdászaira. Christian Jacob Kraus gazdasági felfogása.)
 JW, 1976 : II. rész. 109–135.
 Kraus haladó német közgazdász (1753–1807) felfogása az objektív törvényekről, a klasszikus értékeléletről, és részvétele az antifeduális reformokban.

MANGONI, L.: Cesarismo, bonapartismo, fascismo.
 (Cézarizmus, bonapartizmus, fasizmus.)
 SS1 1976 : 3. 17. köt. 41–61.
 A Max Weber-féle kategóriák elemzése, kritikája, továbbvitele Gramsci koncepciójáig.

PETERSEN, S.: Bürgerliche „Politische Wissenschaft“ und Zeitgeschichtsschreibung. Zur bürgerlichen Parteilehre und –darstellung in der BDR.
 (Polgári „politikai tudomány” és kortörténetírás. Polgári párttanítás és pártábrázolás az NSZK-ban.)
 ZG, 24. 1976 : 7. 749–760.
 A „politikai tudomány” az NSZK-ban két társadalompolitikai feladatot tölt be: 1. a „politológia” mint „demokráciatudomány” döntő szerepet játszik a széles néptömegek nevelésében az uralkodóosztályok érdekeinek megfelelően; 2. kormányzati tudomány: az állammonopolista uralom mechanizmusának koncepciója.

RHODE, G.: Drei polnische Historiker – drei Persönlichkeiten der Zeitgeschichte. Zum Tode von Marian Kukiel (15. August 1973), Oskar Halecki (17. September 1973), und Stanislaw Kot (26. Dezember 1975.).
 (Három lengyel történész – a kortörténet három egyénisége. Marian Kukiel (1973. aug. 15.), Oskar Halecki (1973. szept. 17.) és Stanislaw Kot (1975. dec. 26.) halálára.)
 JGO, 24. 1976 : 4. 526–546.
 Három emigrációban élő lengyel történész életének és munkásságának ismertetése.

SCHMITT, J.-C.: „Religion populaire” et culture folklorique.
 („Népi vallás” és folklor-kultúra.)
 AESC, 31. 1976 : 5. 941–953.
 Étienne Delaruelle kanonok nemrég bekövetkezett halála alkalmából a cikk írója méltatja fő gondolatait. Delaruelle jelentősége abban áll, hogy a középkori egyház története kutatóinak figyelmét felhívta a vallásos tömegek jelentőségére, s szakított az addig művelt, zárt, elitista egyház és vallástörténettel.

STOECKER, E.: A. S. Erusalimskij. Der Entwicklungsweg eines sowjetischen Historikers (1901–1965).

(A. S. Erusalimskij. Egy szovjet történész fejlődésútja. (1901–1965).)

JG, 1976 : 14. 325–372.

Főleg az 1930–1948 közötti munkásságának értékelése: társadalompolitikai és publicisztikai tevékenysége a militarizmus és fasizmus elleni harcban.

TENENTI, A.: Architettura, urbanistica e storia.

(Építész, urbanisztika és történelem.)

NRS, 1976 : 3–4. t. LX, 401–407.

A Renaissance korával foglalkozó historiográfia legújabb eredményei.

NEMZETKÖZI KAPCSOLATOK

WIDERA, B.: Die politischen Beziehungen zwischen Byzanz, Deutschland und der Rus' bis zur Mitte des 11. Jh.

(Politikai kapcsolatok Bizánc, Németország és Rus között a 11. század közepéig.)

JGSLE, 20. 1976 : 2. 9–24.

STARY, G.: Der russisch-mongolische Vertrag von 1689.

(Az orosz–mongol szerződés 1689-ből.)

JGO, 24. 1976 : 4. 547–560.

Leírja a szerződés keletkezését, helyét Oroszország történetében, amellyel tulajdonképpen betagolta a cárizmus a mongolokat is az országba. Közlétesíti a szerződés teljes szövegét.

MÜLLER, H.: Die Krise des Interventionsprinzips der Heiligen Allianz. Zur Aussenpolitik Österreichs und Preussens nach der Julirevolution von 1830.

(A Szent Szövetség intervenció elvének válsága. Ausztria és Poroszország külpolitikája az 1830. évi júliusi forradalom után.)

JG, 1976 : 14. 9–56.

Az európai forradalmi mozgalmak hatása a címben jelzett politika gyengülésére. Metternich erőfeszítései Poroszország és Oroszország politikájának biztosítására.

WALLER, B.: Bismarck, the Dual Alliance and Economic Central Europe, 1877–1885. (Bismarck a kettősszövetség és gazdaság Közép-Európában, 1877–1885.)

VSW, 23. 1976 : 4. 457–467.

Az 1879-ben kötött osztrák–német szövetség jelentősége a nemzetközi kapcsolatok alakulásában.

BILLINGER, R. D.: The war scare of 1831 and Prussian – South German plans for the end of Austrian dominance in Germany.

(Az 1831-es háborús fenyegetés és a porosz–déli német tervek Ausztria németországi befolyásának megszüntetésére.)

CEH, 9. 1976 : 3. 203–219.

- ROSENFELD, G.: Zur Aussenpolitik des deutschen Imperialismus gegenüber der Sowjetunion im Jahre 1927.
(A német imperializmus külpolitikája a Szovjetunióval szemben 1927-ben.)
JGSLE, 20. 1976 : 2. 185–196.
1927-ben tértek le a Rapallo-politikáról. Akkor még azt tervezték: Angliával és az USA-val együtt indítanak háborút a Szovjetunió ellen. A Vatikán szovjet-ellenes politikáját is be akarta Németország vonni a szövetségbe. E tervek meghiúsulása után 1932-ig a német kormányzat a békés együttműködés és jószomszédi kapcsolatok elvén maradt szovjet külpolitikájában.
- HARTL, H.: Die Idee des „einigen Balkan“. Zur Geschichte der Balkankonferenz 1930–1933 und der Balkan-Entente.
(Az „egységes Balkán” gondolata. A balkánkonferenciák története 1930–1933, és a Balkán-Antant.
SM, 16. 1976 : 3. 62–71.
- DREIFORT, J. E.: The French Popular Front and the Franco-Soviet pact, 1936–37: a dilemma in foreign policy.
(A Francia néppront és a francia–szovjet egyezmény 1936–37. Egy külpolitikai dilemma.)
JCH, 11. 1976 : 2–3. 217–236.
- FERRETTI, V.: La politica estera giapponese e i rapporti con l'Italia e la Germania (1935–1939.)
(A japán külpolitika és kapcsolatai Olaszországgal és Németországgal. 1935–1939.)
SCo, 7. köt. 1976 : 4. 783–824.
A korábbi angol, népszövetségi orientációról a német vonalra való áttérés okai.
- CANNISTRARO, P.-V.: Gli Italo-Americani di fronte all'ingresso dell'Italia nella Seconda Guerra Mondiale.
(Az olasz-amerikai és Olaszország belépése a második világháborúba.)
SCo, 7. köt. 1976 : 4. 855–864.
Az Amerikában élő olaszok reagálása a fasizmusra – szociológiai megközelítés.
- SCHRÖDER, J.: La Germania e i suoi Alleati nella Seconda Guerra Mondiale. Un contributo sulla politica degli obiettivi bellici di Hitler.
(Németország és szövetségesei a második világháborúban. Adalék Hitler háborús céljai politikájához.)
SCo, 7. köt. 1976 : 4. 751–781.
Útközés Hitler világhatalmi pozícióra való törekvése és szövetségesei katonai céljai között.

- MILLER, J. E.: Carlo Sforza e l'evoluzione della politica americana verso l'Italia. 1940–1943.
(C. S. és az amerikai politika Olaszország felé való fordulása. 1940–1943.)
SCo, 7. köt. 1976 : 4. 825–853.
Az antifasiszta olasz emigráció hatása az amerikai politika alakulására – Sforza programja, diplomáciai tevékenysége.
- QUARTARARO, R.: Inghilterra e Italia. Dal Patto di Pasqua a Monaco.
(Anglia és Olaszország. A müncheni hűsvéti szerződéstől.)
SCo, 7. köt. 1976 : 4. 607–716.
1938. ápr. 16. – 1940. máj. A függelékben új adatok az angol–olasz titkos „csatorna” tevékenységéről, A. Dingli kiadatlan emlékiratai alapján.
- KEIDERLING, G.: Der Mythos von der „sowjetischen Gefahr” und die Gründung der NATO.
(A „szovjet veszély” mítosza és a NATO létrehozása.)
ZG, 1976 : 10. 1093–1109.
- GATTEI, G.: La storiografia sulle origini della guerra fredda.
(A történetírás a hidegháború kezdeteiről.)
SSt, t. 17. 1976 : 4. 185–210.
Yalta és a post-yaltai korszak diplomáciája – a hiroshimai bomba politikai háttere.
- KRIKAVOVÁ, A.: Anglo-irácky konflikt v roce 1941 (Studie k událostem).
(Az 1941-es angol-iraki konfliktus. (Eseménytanulmány)).
SH, 1976 : 23. köt. 201–232.
A szerző a brit birodalom megmentésére tett angol erőfeszítéseket, ill. ezen belül különleges szerepet játszó Irak (iraki olajmezők), Irán és Perzsa-öböl problémáit elemzi a 2. világháború elején.
- GRAML, H.: Zwischen Jalta und Potsdam. Zur amerikanischen Deutschlandplanung im Frühjahr 1945.
(Jalta és Potsdam között. Amerikai Németország-tervezés 1945 tavaszán.)
VZ, 24. 1976 : 3. 308–323.
A Dokumentáció rovatban: közzétesz az amerikai külügyi hivatal irataiból néhányat, amelyekből kiderül, hogy a nyugati hatalmak eleinte nem óhajtották a nyugati megszállási övezeteket egyesíteni, ez csupán a későbbi fejlődés eredménye. A kézirat 1945 márciusából származik.
- NEUMANN, G.: Der Marshallplan und die Ost–West-Beziehungen. Zur Vorgeschichte des Rates für Gegenseitige Wirtschaftshilfe. (II)
(A Marshall-terv és a Nyugat-keleti kapcsolatok. A KGST előtörténete. II.)
JW, 1976 : II. rész. 53–67.
Az 1976.I. részben megkezdett cikk folytatása.

EURÓPA

FORABOSCHI, D.: Fattori economici nella transizione dall'antichità al feudalesimo.

(Az antikvitásból a feudalizmusba való átmenet gazdasági tényezői.)

SSt, t. 17. 1976 : 4. 65–100.

A római birodalom gazdasági életének túlnyomóan mezőgazdasági bázisai – a birtok- és termelési viszonyok struktúrájának válsága – az állami intézmények és társadalmi viszonyok III–VI. század közötti átalakulása.

ALBERIGO, G.: Ecumenismo cristiano nel XIII secolo?

(Keresztény ökumenia a XIII. században?)

NRS, 1976 : 1–2. 25–44.

A latin és görög kereszténység kapcsolatai, kölcsönös befolyása, ellentmondásai – Bizánc és Róma a keresztény egység gondolatánál fontosabb politikai érdekei.

BANKS, R.: The intellectual encounter between Christianity and Marxism: a contribution to the pre-history of a dialogue.

(A kereszténység és a marxizmus szellemi párbaja. Adalékok a dialógus előtörténetéhez.)

JCH, 11. 1976 : 2–3. 309–331.

Szakaszokra osztva tárgyalja a témát a cikk a Kommunista Kiáltványtól az 1960-as évekig.

LESCSILOVSKAJA, I. I.: Konceptii szlavjanszkaj obcsnosztyi v konce XVIII.-pervoj polovine XIX. w.

(A szláv közösségi koncepció a 18. század végén – a 19. század első felében.)

VI, 1976 : 12. 75–92.

A szerző összehasonlító módszerrel jellemzi a különböző szláv nemzeti és osztályfelfogásban jelentkező egyesítési koncepciókat a jelzett periódusban.

DANKELAMM, O.: Zur Politik der Sozialistischen Arbeiter-Internationale und der britischen Labour Party 1939/40.

(A Szocialista Munkás-Internacionálé politikája és a brit Labour Party 1939/40.)

ZG, 24. 1976 : 9. 992–1005.

A szociáldemokrata internacionálé megalakulásakor a fasizmus tudományos analízisét tűzte ki célul. Munkássága felemás volt, majd Brüsszel német megszállása után feloszlott, vezetői nyugatra emigráltak.

SCHÖLFELD, R.: Deutsche Rohstoffsicherungspolitik in Jugoslawien 1934–1944.

(Német nyersanyagbiztosítási politika Jugoszláviában 1934–1933.)

VZ, 24. 1976 : 3. 215–258.

„Nemzeti gazdaságunkat függetlenné tenni a külföldtől” – volt Hitler egyik alapvetése 1936-ban. E cél érdekében a hiányzó nyersanyagokban gazdag országokkal, így Délkelet-Európa országaival folytattak megfelelő gazdaságpolitikát. A német tőke beáramlása Jugoszláviába)1934-ben: 6,2 milliárd dinár), a Bor-i rézbánya megvásárlása, a Krupp művek Macedóniában, majd a háború végén kezdődő nehézségek.

- BAIROCH, P.:** Population urbaine et taille des villes en Europe de 1600– à 1970.
(Városi népesség és a városok adózása Európában 1600–1970-ig.)
RHES, 54. 1976 : 3. 304–335.
A tanulmányt pontos forrásmegjelölés és metodológiai útmutató kíséri.

KÖZÉP–KELET-EURÓPA

- ZESSIN, H.:** Deutsch-polnisch-teschechische revolutionäre Kooperation im Frühjahr 1849 in Sachsen. Ihre Initiatoren und Hauptakteure sowie erste Ergebnisse am Vorabend der Maierhebung.
(Német–lengyel–cseh forradalmi kooperáció 1849 tavaszán Szászországban. Kezdeményezői, főszereplői és első eredményei a májusi felkelés előestéjén.)
JG, 1976 : 14. 57–83.

- MACZAK, A.:** L'Europa Centro-Orientale nei secoli XVI–XVII.
(Közép–Kelet-Európa a XVI–XVII. században.)
SSt, t. 17. 1974 : 4. 225–236.
I. Wallerstein: The Modern World System, ... és P. Anderson, Lineages of the Absolutist State... c. munkájához.

- FREJDZON, V. I.:** Hnutí slovanských národu v habsburské říši do dualismu.
(A szláv nemzeti mozgalmak a Habsburg Monarchiában a dualizmusig.)
ČČH, 24. 1976 : 5. 693–705.

DÉL–KELET-EURÓPA

- ALTHAMMER, W.:** Südosteuropäische Entwicklungsperspektiven. Fünf hypothetische Zukunftsmodelle.
(Délkelet-európai fejlődési perspektívák. Öt hipotétikus jövőmodell.)
SM, 16. 1976 : 4. 36–41.
I. Model: A status quo továbbra is megmarad; II. model: a Szovjetunió egyedüli uralma a Balkán térségében; III. model: egy délkelet-európai föderáció; IV. model: a Balkán-országok egy egyesített Európában; V. model: Délkelet-Európa szétesik egyes országokra.

ALBÁNIA

- TÖNNES, B.:** Albanien – aussenpolitische und innenpolitisch. Es bleibt bei Selbstisolation und orthodoxem Zentralismus.
(Albánia – külpolitikai és belpolitikai szempontból. Az önizoláció és ortodox centralizmus.)
SM, 1976 : 16. 4. sz. 42–49.
Az 1976. novemberi kongresszus elemzése.

ANGLIA

PRYNN, D.: The Clarion Clubs, rambling and the holiday associations in Britain since the 1890s.

(A Clarion klubok, természetjárás és üdülőtársaságok Angliában az 1890-es évek után.)

JCH, 11. 1976 : 2–3. 65–77.

Az 1890-es években alakult politikai szervezetek mellett létrejöttek a munkásmozgalomnak olyan szervei is, melyek a politikai nevelést kikapcsolódás formájában hajtották végre. Céljuk a társadalmi értékrend, az emberi gondolkodás átalakítása volt, és ebben nagy szerepet tulajdonítottak a közösségi tevékenységi formáknak.

LAYTON-HENRY, Z.: Labour' lost youth.

(A Labour elvesztett ifjúsága.)

JCH, 11. 1976 : 2–3. 275–308.

Miért nem sikerült a Labour pártnak sikeres ifjúsági mozgalmat létrehozni? Mi a Labour vezetőség álláspontja a fiatalok politikai szerepével kapcsolatban az 1920-as évektől napjainkig?

AUSZTRIA

STEITZ, W.: Die Grundsteuerregulierung in der österreichischen Monarchie im 18. und 19. Jahrhundert. Das Verhältnis von Staatssteuersystem und Feudalordnung.

(A földadó-szabályozása az osztrák monarchiában a 18. és 19. században. Kapcsolat az állami adórendszer és a feudális rend között.)

ZAA, 24. 1976 : 2. 180–201.

II. József és 1848 közötti reformok Alsó-Ausztriára, Karintiára, Morvaországra, Sziléziára, és Galiciára vonatkozóan.

DANGL, V.: Národnostná problematika v rakusko-uhorskej armáde a Slováci.

(Nemzetiségi problematika az osztrák-hadseregben és a szlovákok.)

ČCH, 24. 1976 : 6. 851–884.

A cikk a hadseregben és az uralkodó rétegek politikájában megnyilvánuló nemzetiségi elnyomás bizonyos konkrét kérdéseire, ill. ennek az első világháború előtti szlovák politikára gyakorolt visszahatására keres magyarázatot.

BERNARDELLO, A.: Burocrazia, borghesia e contadini nel Veneto austriaco.

(Bürokrácia, polgárság és parasztság az osztrák Venetóban.)

SSt, t. 17. 1976 : 4. 127–152.

Az osztrák közigazgatási és katonai rendszer hatása a velencei köztársaság százados tradícióira, befolyása gazdaságpolitikájára, kultúrájára a XIX. sz. első felében.

CSEHSZLOVÁKIA

- MÍKA, A.: K národnostním poměrům v Čechách po třicetileté válce.
(A csehországi nemzetiségi viszonyok a harmincéves háború után.)
ČČH, 24. 1976 : 4. 535–563.
A 18. századdal bezárólag.
- ŠINDELÁŘ, B.: K třídímu pozadí severomoravských a slezských „honu na č arodě-
nice“ po třicetileté válce.
(Az északmorvaországi és sziléziai „boszorkány-üldözések” osztályháttere a
harmincéves háború után.)
ČMM, 95. 1976 : 3–4. 265–283.
- MÍKA, A.: Sociálně ekonomická struktura českých zemí před třicetiletou válkou (druhá
část.)
[A cseh országrészek szociális-gazdasági struktúrája a harmincéves háború előtt.
(második rész)].
SH, 1976 : 23. köt. 38–70.
- ŠIMEČEK, Z.: Tisková politika v českých zemích do roku 1848.
(Sajtópolitika a cseh országrészeken 1848-ig.)
ČMM, 94. 1975 : 3–4. 242–252.
- PRESS, V.: Böhmische Aristokrat und Kaiserlicher General. Zwei Biographien Albrecht
von Wallensteins.
(Cseh arisztokrata és császári tábornok. Albrecht von Wallensteins két életrajza.)
HZ, 1976 : 3. 626–638.
Az „új történeti irodalom” rovatban két, Nyugat-Németországban megjelent
Wallenstein biográfiát ismertet és elemez.
- ZEIL, W.: Das Russlandbild der böhmischen Aufklärung im letzten Drittel des 18. Jh.
(A cseh felvilágosodás Oroszország-képe a 18. sz. utolsó harmadában.)
JGSLE, 1976 : 20/2. 97–115.
A cseh felvilágosult abszolutisták felismerése: a szláv egység kérdése.
- GROBELNÝ, A. – PALLAS, L.: Studium národnostních poměru v průmyslových
oblastech.
(Az ipari területek nemzetiségi viszonyainak tanulmányozása.)
SSb, 74. 1976 : 4. 264–269.
A 19. sz. 40-es éveitől a 20. sz. 40-es éveinek elejéig.
- KAMENEC, I.: Historiografia a historické vedomie slovenskej spoločnosti v období
budovania socializmu.
(A történetírás és a szlovák társadalom történelmi tudata a szocializmus építé-
sének időszakában.)
HČ, 24. 1976 : 4. 481–495.

LACINA, V.: Problémy odvětvové struktury československého průmyslu v letech 1918–1930.

(A Csehszlovák ipar ágazati struktúrájának problémái 1918–1930-ban.)

ČČH, 24. 1976 : 6. 821–850.

VAUGHAN THOMAS, T.: Bohumil Smeral and the Czech question 1904–14.

(Bohumil Smeral és a cseh kérdés 1904–1914.)

JCH, 11. 1976 : 2–3. 79–98.

A Csehszlovák Kommunista Párt alapító tagjának ideológiai fejlődése a szociáldemokrata párt keretein belül, a háború alatti viselkedésének háttére, nézeteinek kialakulása.

HUBENÁK, L.: Postoj Československej sociálnodemokratickej strany k Slovenskej republike rád.

(A Csehszlovák Szociáldemokrata Párt viszonya a Szlovák Tanácsköztársasághoz.)

HŠ, 1976 : 20. köt. 203–224.

Elsősorban a pártvezetőség jobboldali, reformista és opportunistáinak a magatartását és szerepét vizsgálja.

LACINA, V.: K dynamice hospodářského vývoje v předmnichovské ČSR.

(A gazdasági fejlődés dinamikája München előtti Csehszlovák Köztársaságban.)

SH, 1976 : 23. köt. 119–168.

FRANCIAORSZÁG

ROUSSELLE, A.: Du sanctuaire au thaumaturge: la guérison en Gaule au VIe siècle.

(A szentélytől a csodatevőig: a gyógyulás Galliában a VI. sz.-ban.)

AESC, 31. 1976 : 6. 1085–1105.

A cikk jelentős része Tours-i Szent Márton gyógyító tevékenységével foglalkozik. A gyógyításban alapvetően két módszert alkalmaz: a legklasszikusabb orvosi módszert, a test kiürítését, ami gyakorlatilag a hánytatást jelenti, valamint az amulettek hordását és bizonyos formulák elmondását.

KAISER, R.: Münzprivilegien und bischöfliche Münzprägung in Frankreich, Deutschland und Burgund im 9.–12. Jahrhundert.

(Pénzprivilegium és püspöki pénzverés Franciaországban, Németországban és Burgundiában a 9–12. században.)

VSW, 1976 : 3. 289–338.

Azoknak a püspököknek sikerült átmenetileg pénzverési jogot szerezni, akik uralmukat ki tudták terjeszteni a városokra is. Így városokban többféle pénzügyi közigazgatási hivatalt is létre tudtak hozni. A 12. századtól azonban a központi hatalom erősödésével a püspökök pénzverési joga kisebb lett.

- BOUTET, D.:** La politique et l'histoire dans la chanson de Geste.
(Politika és történelem a históriás énekekben.)
AESC, 31. 1976 : 6. 1119–1129.
A szerző elsősorban a Chevalerie Ogier és a Girard de Rousillon c. műveket elemzi keletkezésük a 11–12. századra tehető. Mindegyikben a kereszties hadjáratok témája kötődik a Császár-mitoszhoz és a kereszténység egységének gondolatához.
- LECLERCO, P.:** Délits et répressions dans un village de Provence (fin XVe- début du XVI e siècle).
(Büntények és visszaszorításuk egy Provence-i faluban a XV. sz. végén és a XVI. sz. elején.)
MA, 82. 1976 : 3–4. 539–556.
- BONNICHON, P.:** Missions de la marine militaire au temps de Louis XVI (1778–1790).
(A haditengerészet feladatai XVI. Lajos idején (1778–1790).)
RHÉS, 54. 1976 : 4. 525–559.
- POISSON, J.-P.:** L'activité notariale comme indicateur socio-économique: l'exemple de la Fronde.
(A jegyzői tevékenység, mint szocio-ekonomiai mutató: A Fronde példája.)
AESC, 31. 1976 : 5. 996–1009.
A XVII. és XVIII. sz. folyamán a jegyzők tevékenysége nemcsak családi jellegű ügyletekre terjed ki, hanem nagyon fontos szerepük van a különböző hitelügyletek bonyolításával kapcsolatos szerződések készítésében. A jegyzői Gyakorlat érzékenyen mutatja a gazd. és politika szférájában bekövetkezett változásokat.
- BONNET, J.-C.:** Le réseau culinaire dans l'Encyclopédie.
(A konyhai fogalmak rendszere az Encyklopédiában.)
AESC, 31. 1976 : 5. 891–914.
Az Encyklopédia a szerző szerint pré-gastronomikus mű. Fontos felvilágosításokat nyerhetünk belőle a táplálkozási szokásokra, normákra, a táplálék elkészítésének módjaira. Az Encyklopédia a feltörekvő burzsoázia optimizmusát tükrözi, éhségről, inségről nem esik szó benne.
- WARDMAN, H. W.:** Enthusiasm: The Enlightenment, the Revolution and After.
(Elkesedés: felvilágosodás, forradalom és ami utána következik.)
ESR, 1976 : 1. 45–60.
Azt vizsgálja, hogyan változik a „elkesedés”-hez való viszony a felvilágosodástól a 19. századig. Viszonya a forradalmi mozgalmakhoz, szerepe a kor – főleg francia – íróinál, filozófusainál, és a francia forradalomban.
- DURAND, G.:** Présence, cohésion, hiérarchie sociales á Lyon en 1789.
(Társadalmi elcsőség, kohézió és hierarchia Lyon-ban 1789-ben.)
RHMC, 23. 1976 : 3. 442–459.
A szerző bebizonyítja, hogy egy adott renden belül, sőt ezen kívül is a pénz volt a döntő tényező, amely meghatározta a társadalmi rangot.

CHASSAGNE, S.: L'enquête dite de Champagne, sur la situation de l'industrie cotonnière française au début de l'Empire (1805–1806).

(Az úgynevezett Champagne vizsgálat a francia pamutiparról a császárság elején.)

RHES, 54. 1976 : 3. 336–370.

A szerző levéltári források alapján dolgozik. A Champagne-féle felmérés jelzi a francia ipari forr. során létrejött új körülményeket.

GLOOR, P.-A. – HOUDAILLE, J.: La couleur des yeux à l'époque du premier Empire. Quelques commentaires sur l'évolution de ce caractère durant 238 ans.

(A szemszine az első császárság idején. Néhány magyarázat ennek a jellemzőnek a fejlődéséről 238 év alatt.)

AESC, 31. 1976 : 4. 667–700.

A szemszin több geográfiai választóvonal szerint oszlik meg. Ezek a vonalak nemcsak etnográfiai, hanem kulturális különbségeket mutató területeket választanak el. A kutatáshoz a Császárság alatt behívott katonák szemszinét elemezték.

BACH, I. A.: Das Programm der I. Internationale und die Pariser Kommune. Die Verbreitung des Marxismus in den 60-er Jahren des 19. Jahrhunderts.

(Az I. Internacionale programja és a Párizsi Kommun. A marxizmus elterjedése a 19. század 60-as éveiben.)

JG, 1976 : 14. 199–233.

A párizsi kommun tanulsága: a munkásosztály csak úgy győzhet, ha pártja van, és az vezeti a harcot.

CITRON, S.: Enseignement secondaire et idéologie élitiste entre 1880 et 1941.

(Középfokú oktatás és elitista ideológia a középfokú oktatásban 1880 és 1941 között.)

MS, 1976 : 3. 81–102.

Az 1902-es reform bemutatása alapján a szerző leírja, hogy a köztársasági baloldal hogyan tartotta fenn az elitista ideológiát a középfokú oktatásban. A klaszszikus kultúra képviselői a szellemi elithez tartoztak, akik megvédték a burzsoázia társadalmi és kulturális vezető szerepét.

MAYEUR, F.: L'enseignement secondaire des jeunes filles, 1867–1924.

(A lányok középfokú oktatása 1867 és 1924 között.)

MS, 1976 : 3. 103–111.

A szerző az 1880-as törvényt elemzi, amely a lányok középfokú oktatását kodifikálja. Bemutatja ennek az oktatásnak az eredetét politikai, vallási és társadalmi tartalmát és az alkalmazott pedagógiai módszereket.

BOBRIE, F.: Finances publiques et conquete coloniale: le cout budgétaire de l'expansion française entre 1850 et 1913.

(Közköltségek és gyarmati hódítás: a francia terjeszkedés költségei 1850 és 1913 között.)

AESC, 31. 1976 : 6. 1225–1244.

A gyarmati költségek nagy része katonai jellegű. A gyarmati költségek kisebbek,

mint például a hajózásra vagy a vasúthálózat kiépítésére fordított költségek. Persze számolni kell azzal is, hogy a francia adófizető azért is érezhette kisebbnek a gyarmati terheket, mert ezeknek nagyobb részét a bennszülöttek fizették.

MELUCCI, A.: Action patronale, pouvoir, organisation. Reglements d usine et controle de la main-d oeuvre au XIX siecle.

(A tulajdonosi tevékenység, hatalom, és szervezethez. Üzemi rendtartás és a munkások ellenőrzése a XIX. sz.-ban.)

MS, 97. 1976 : 4. 139–159.

A cikk szociológiai elemzést mutat be, a tulajdonosi akciókat és ideológiákat írja le a XIX. sz.-i Franciaországban. Erre az üzemi rendtartások szolgálnak eszközzel, amelyek a hatalomnak és ideológiai magyarázatuknak konkrét formái.

TOUDESQ, A.-J. – CAZENAVE, E.: Radiodiffusion et politique: les élections radio-phoniques de 1937 en France.

(Rádió és politika: az 1937-es rádióválasztások Franciaországban.)

RHMC, 23. 1976 : 3. 529–555.

MÜLLER, K.-J.: French fascism and modernization.

(A francia fasiszmus és a modernizálás.)

JCH, 11. 1976 : 4. 75–107.

Az eddig fasisztának nevezett szélsőjobb mozgalmak egy gazdasági nehézségekkel küzdő ország érthető megnyilvánulásai voltak. Csak politikai és társadalmi környezetük döntő hatására értelmezhetők a fasiszmus keretén belül.

JUDT, T.: The French socialist and the Cartel des Gauches of 1924.

(A francia szocialisták és az 1924-es Cartel des Gauches.)

JCH, 11. 1976 : 2–3. 199–215.

Miért nem léptek be a radikális kormányokba a választási szövetségben 1924-ben tömörült és győzött pártok, hogyan vélekedtek 1924–36-ban? Hogyan értékelték félre saját helyzetüket a szocialisták?

NASAW, D.: From inquiétude to revolution.

(A mozgolódástól a forradalomig.)

JCH, 11. 1976 : 2–3. 149–172.

A két világháború közötti fiatal francia értelmiség útját kíséri végig a cikk a 20-as, 30-as évek fordulóján tanúsított zaklatott visszahúzódástól a forradalom iránti elkötelezettségig.

FINNORSZÁG

KIRBY, D.: The Finnish Social Democratic Party and the bolsheviks.

(A Finn Szociáldemokrata Párt és a bolsevikok.)

JCH, 11. 1976 : 2–3. 99–113.

A finn nagyhercegség területe több szempontból volt fontos az orosz forradalmá-

roknak a század elején, több konferenciát tartottak ott, és a személyes kapcsolatokat később az 1. világháború alatt újra felhasználták, a finnektől menedéket és anyagi támogatást kaptak.

GÖRÖGORSZÁG

ZÜRRER, W.: Die „Griechische Frage“ auf den Friedenskonferenz von 1919/20.
(A „görög kérdés“ az 1919/20. évi békekonferencián.)
Sü, 1976 : XXXV. 183–246.

MOMIGLIANO, A.: Ebrei e Greci.

(Zsidók és görögök.)

RSI, 1976 : 3. 425–443.

A két nép közötti kapcsolatok Nagy Sándor korára datálható kezdetei – egymásról kialakított képük irodalmukban.

HOLLANDIA

HANSEN, E.: Crisis in the Party: De Tribune faction and the origins of the Dutch Communist Party 1907–9.

(Válság a pártban: a De Tribune frakció és a Holland Kommunista Párt kezdetei 1907–9.)

JCH, 11. 1976 : 2–3. 43–64.

Sok más kommunista párttal ellentétben a holland egy meglévő marxista, szociáldemokrata párton alapult, amely a II. Internacionálé holland szociáldemokrata frakciójának ellenfele volt, ebből jött létre 1919-ben a Holland Kommunista Párt. Az ezt megelőző pártharcokat, kongresszusokat, vitákat írja le a cikk.

LENGYELORSZÁG

KORZEC, P.: Streitfragen zur Geschichte der Gesellschaft in der Republik Polen 1918–1939.

(A lengyel köztársaság 1918–1939 társadalmi történetének vitakérdései.)

ZO, 1976 : 25. 3. sz. 479–485.

Zarnowski, Janusz: A második köztársaság társadalmi 1918–1939 (Varsó, 1973. 535 p.) c. könyvének kritikája egyoldalú, marxista ellenes megközelítésből.

KARP, H. J.: Zur Kirchengeschichtsforschung in Volkspolen. Bernhard Stasiewski zum 70. Geburtstag am 14. November 1975.

(Egyháztörténeti kutatás a népi Lengyelországban. Bernhard Stasiewski 70. születésnapjára, 1975. november 14.)

ZO, 1976 : 1. 1–36.

Összefoglalja az egyház- és vallástörténettel foglalkozó egyházi és állami szerve-

zetek munkásságát, majd szól az akadémia Történettudományi Intézetében ké-
szülő marxista szintézisről is.

NÉMETORSZÁG

KITTELSON, J. M.: Humanism and the reformation in Germany.

(A humanizmus és a reformáció Németországban.)

CEH, 9.11976 : 4. 303–322.

A 16. századi Németország vallási, kulturális viszonyai, a humanizmus és a reformáció összefüggései nem-kulturális szinteken a reformátorok későbbi generációinál.

VETTER, K.: Die Stände im absolutistischen Preussen. Ein Beitrag zur Absolutismus-Diskussion.

(Rendek az abszolutista Poroszországban. Adalék az abszolutizmus-vitához.)

ZG, 1976 : 11. 1290–1306.

Állásfoglalás egy nemzetközi vitában. 1. Kérdésem, hogy a rendek érdekképvisellete nagyobb szerepet játszott, mint addig. 2. A francia modellt nem szabad úgy értelmezni, mint az abszolutizmust. 3. Az uralkodó kül- és belpolitikáját a nemesek befolyása nélkül vezette.

BLACK, J.: Deutscher Konservativismus und französische Revolution.

(Német konzervativizmus és francia forradalom.)

GWU, 27. 1976 : 12. 729–750.

A cikk ismerteti a német konzervativizmus hannoveri képviselőinek a francia nemzetgyűlés 1789–91 között lezajlott üléseivel kapcsolatos nézeteit. Részletesen tárgyalja a jogalkotmány, a szükségszerűség vagy önkény ill. a nemzetgyűlés szervezeti kérdéseinek problematikáját.

ZEISE, R.: Zur Rolle der kapitalistischen Interessenverbände beim Abschluss der bürgerlichen Umwälzung in den deutschen Staaten.

(A kapitalista érdekszövetségek szerepe a polgári átalakulás befejezése után a német államokban.)

IG, 1976 : 14. 125–175.

Az 1850–60-as évek fordulóján kialakult német kereskedelmi, ipari és bankburzoá szervezeti központok a tulajdonképpeni hordozói a német országokban a kapitalista termelési viszonyoknak.

BÖRNER, K.-H.: Voraussetzungen, Inhalt und Ergebnis der Neuer Aera in Preussen.

(Az új éra feltételei, tartalma és eredményei Poroszországban.)

JG, 1976 : 14. 85–123.

1858 után az új éra politikája Poroszország osztályviszonyainak helytelen megítélésén alapult. A gazdasági fellendülés periódusában a burzsoázia megerősödött, így nem vetette alá magát a Hohenzollern-monarchiának. A junkerek olyan erős pozíciót töltöttek be, hogy nem mondtak le hatalmukról. Közben, erősödött az ipari munkásosztály is.

VACCARO, G. B.: Il giornalismo radicale tedesco prima del 1848.

(A radikális német újságírás 1848 előtt.)

SSt t. 17. 1976. 253–260.

A „Vormärz” korszakkal foglalkozó új sorozat részben ismeretlen anyagot közreadó legújabb dokumentum kötete.)

BECKER, G.: Die Beschlüsse des preussischen Junkerparlaments von 1848.

(Az 1848. évi porosz junkerparlament határozatai.)

ZG, 1976 : 24. 8. sz. 889–918.

Az 1848. augusztus 18. és 19. ülést úgy ismerik, mint az ellenforradalmi erők előretörését. Ezeket dokumentálja 4 forrás közzétételével.

OBERMANN, K.: Neue Dokumente zur Tätigkeit der demokratischen deutschen

Emigranten in der Schweiz und in Frankreich 1848.

(Újabb dokumentumok a német emigráció tevékenységéhez Svájcban és Franciaországban 1848-ban.)

ZG, 24. 1976 : 10. 1145–1165.

Német demokrata emigránsok levelezése 1848 júniusa és szeptembere között. Bevezető után mintegy 12 levelet tesz közzé.

KOCH, R.: Liberalismus, Konservativismus und das Problem der Negesklaverei. Ein Beitrag zu Geschichte des politischen Denkens in Deutschland in der ersten Hälfte des 19. Jahrhunderts.

(Liberalizmus, konzervativizmus és a néger rabszolgaság problémája. Adalék a politikai gondolkodáshoz Németországban a 19. század első felében.)

HZ, 222. 1976 : 3. 529–577.

A darwinizmus változást hozott a német politikai gondolkodás bizonyos liberális köreiben.

WYSOCKI, J.: Kapitalbildungsprozesse ländlicher Regionen Bayerns im 19. Jahrhundert.

(Tőkeképződési folyamat Bajorország vidéki régióiban a 19. században.)

ZAA, 1976 : 24. 2. sz. 202–213.

A bankkölcson mint tőkeképződés forrása.

HÖRGER, H.: Mentale Umschichtungen im Dorf des 19. Jahrhunderts – zum Wandel bäuerlichen Namengutes und seiner gesellschaftlichen Hintergründe im südbayerischen Raum.

(Mentális átrétegződések falun a 19. században – a paraszti névszókincs változása és annak társadalmi háttere a délbajor térségben.)

ZAA, 24. 1976 : 2. 161–179.

A felvilágosodás hatása a falusi mentális-átrétegződésre és ennek tükröződése a keresztnév változásokban.

- EVANS, R. J.: *Feminism and female emancipation in Germany 1870–1945: sources, methods, and problems of research.*
(Feminizmus, női emancipáció Németországban 1870–1945. Források, módszerek és a kutatás problémái.)
CEH, 9. 1976 : 4. 323–351.
- HALL, A.: *The war of words: anti-socialist offensives and counterpropaganda in Wilhelmine Germany 1890–1914.*
(A szavak háborúja: szocialistaellenes támadások és ellenpropaganda a vilmosi Németországban 1890–1914.)
JCH, 11. 1976 : 2–3. 11–42.
Berlin fővárossá válása óta megnövekedett a sajtóorgánum száma és ezek most kiváló fórumot teremtettek a rend fenntartását szolgáló propaganda számára.
- EICCHOLTZ, D.: *Zu eine Fragen der Geschichte des deutschen Imperialismus. Anlässlich der Erscheinen des dritten Bandes der „Wirtschaftsgeschichte Deutschlands“.*
(A német imperializmus történetének néhány kérdése. „Németország gazdaságtörténete” III. kötete megjelenése alkalmából.)
ZG, 1976 : 1. 65–74.
1974-ben jelent meg a *Wirtschaftsgeschichte Deutschland. Ein Grundriss, III. köt. 1871–1945.* A tisztázott elméleti alapkérdések újabb elméleti problémákat vetettek fel.
- WINKLER, H. A.: *From social protectionism to national socialism: the German small-business movement in comparative perspective.*
(A társadalmi protekcionizmustól a nemzeti szocializmusig: a német kiskereskedők mozgalma összehasonlító szemszögből.)
JMH, 1976 : 1. 1–18.
- STEGMANN, D.: *Hugenberg contra Stresemann. Die Politik der Industrieverbände am Ende de Kaiserreich.*
(Hugenberg kontra Stresemann. Az ipari szövetségek politikája a császári birodalom végén.)
VZ, 1976 : 4. 329–379.
Leírja a századvég gazdasági folyamatait: a részvénytársaságok alakulását, a konszermesedést. Az ipari nagyhatalmak kormány-ellenes politikájának elemzése.
- BLACKBOURN, D. G.: *Class and politics in Wilhelmine Germany: the Center Party and the Social Democrats in Württemberg.*
(Osztályok és politika a vilmosi Németországban: a Centrum Párt és a szociáldemokraták Württembergben.)
CEH, 9. 1976 : 3. 220–249.
Német pártviszonyok 1890 és 1914 között.

- KÁŇA, O.: Věda ve službách výbojně politiky německého imperialismu v období Výmarské republiky (dokončení).
[Tudomány a német imperializmus hódító politikája szolgálatában a Weimari Köztársaság idején (befejezés).].
SSb, 74. 1976 : 2. 98–109.
- HESS, J. C.: Gab es eine Alternative? Zum Scheitern des Linkliberalismus in der Weimarer Republik.
(Volt-e másik alternatíva? A baloldali liberalizmus megghiúsulása a weimari köztársaságban.)
HZ, 1976 : 223. 3. sz. 638–654.
Az új történeti irodalom c. rovatban. A hatvan-hetvenes években az NSZK-ban e tárgyban megjelent könyvek ismertetése, és ellentmondásainak leírása.
- BERGOUNIOUX, A. – POLIVKA, P.: Clausewitz et le militarisme allemand. Pour une nouvelle lecture des stratégies de l'expansion allemande.
(Clausewitz és a német militarizmus. A német expanziós stratégia egy újabb értelmezése.)
RHMC, 23. 1976 : 3. 501–528.
Clausewitz gondolatait a szerzők „A háborúról” c. könyve alapján elemzik.
- WEGNER-KORFES, S.: Eine junge Marxistin im Kampf gegen Zarismus und Grossbourgeoisie.
(Egy fiatal marxista nő harcban a cárizmus és a nagypolgárság ellen.)
JGSLE, 1976 : 20/2. 123–141.
Rosa Luxemburg munkái a cári Oroszország és a kongresszusi Lengyelország ellen.
- CASTELLAN, G.: A propos de Rosa Luxemburg.
(Néhány megjegyzés Rosa Luxemburggal kapcsolatban.)
RHMC, 23. 1976 : 3. 573–582.
A szerző Gilbert Badia kimerítő tanulmányát elemzi Rosa Luxemburgról.
- GARLEFF, M.: Paul Schiemanns Minderheitentheorie als Beitrag zur Lösung der Nationalitätenfrage. Zum 100 Geburtstag Paul Schiemanns (1876–1944).
(Paul Schiemann kisebbség-elmélete mint adalék a nemzetiiségi kérdés megoldásához. Paul Schiemann 100. születésnapjára (1876–1944).)
ZO, 25. 1976 : 4. 632–660.
A balti németiség problémájával foglalkozott.
- NAUMANN, H.: Ernst Thählmann im ersten Weltkrieg und in der Novemberrevolution. Eine biographische Skizze über seine Tätigkeit vom Sommer 1914 bis zur Wahl zum Vorsitzenden der Ortsgruppe Hamburg der USPD (Mai 1919).
(Ernst Thählmann az első világháborúban és a novemberi forradalomban. Életrajzi skicc munkásságáról 1914 nyarától a Független Szociáldemokrata Párt hamburgi csoportja elnökének való megválasztásáig. (1919 május).)
ZG, 24. 1976 : 12. 1424–1436.

NIEMANN, H.: Das Heidelberger Programm der SDP von 1925.

(A NSZDP heidelbergi programja 1925-ben.)

ZG, 1976 : 24. 7. sz. 786–794.

CZOLLEK, R.: Zur Geschichte der baltendeutschen Minderheit nach der Restauration des Kapitalismus im Baltikum (1920 bis zur Umsiedlung 1939).

(A balti német kisebbség története a kapitalizmus restaurációja után a Baltikum-ban (1920-tól az áttelepülésig: 1939-ig).)

JGSLE, 1976 : 20/2. 155–183.

A német behatolás előzményei, Németország erőszakos diplomáciája a balti államokkal.

CHILDERS, T.: The social bases of the national socialist vote.

(A nemzetiszocialistákra adott szavazatok társadalmi háttere.)

JCH, 11. 1976 : 4. 17–42.

Németország különböző tájairól, különböző társadalmi rétegekből vett minták kvantitatív elemzésével óhajtja a cikk vizsgálni 1924 és 1933 között a náci választók összetételét. Nem szűkíthető le csak a középosztályra, és nem is statikus rétegről van szó.

WINKLER, H. A.: German society, Hitler and the illusion of restoration 1930–33.

(A német társadalom, Hitler és a restauráció illúziója 1930–33.)

JCH, 11. 1976 : 4. 1–16.

Nem annyira a zsidógyűlölet, hanem a marxisták és a névtelen nagytőke gyűlölete volt az alap a német társadalomban a nemzetiszocializmus győzelméhez.

A Weimari Köztársaságból való kiábrándulás is nagy szerepet játszott.

SCHINDLER, B.: Ernst Thälmann und der Kampf gegen die imperialistische Kriegsgefahr 1932.

(Ernst Thälmann és az imperialista háborús veszély elleni harc 1932-ben.)

ZG, 1976 : 24. 11. sz. 1278–1289.

1932 tavaszán Thälmann kidolgozta az NKP számára az imperialista háború elleni harc koncepcióját, amely iránytűt jelentett egészen letartóztatásáig. Egy időre sikerült neki egységfront-politikát teremteni.

RABINBACH, A. G.: The aesthetics of production in the Third Reich.

(A termelés esztétikája a Harmadik Birodalomban.)

JCH, 11. 1976 : 4. 43–74.

Nemcsak a tömeggyűlések és az építészet terén fonódott össze a politika az esztétikával, hanem a német ipari üzemek külső és belső szépítésce terén is. Cél a munkakedv fokozása a környezet átalakítás útján, 1934 és 1939 között.

GOLDHAGEN, E.:

Weltanschauung und Endlösung. Zum Antisemitismus der nationalsozialistischen Führungsschicht.

(Világnézet és a zsidó kérdés végső megoldása. A nemzetiszocialista vezető rétegek antiszemitizmusa.)

VZ, 24. 1976 : 4. 379–405.

Végigkíséri az antiszemitizmus szélsőséges kifejlődését, Hitler Mein Kampf c. könyvének megjelenésétől egész a koncentrációs táborok létrehozásáig.

HASS, G.: Arnold Rechbergs Vorschläge von 1938 für einen Expansionskrieg grossen Massstabes.

(Arnold Rechberg javaslatai 1938-ban egy nagykiterjedésű expanzíós háborúra.)

JG, 1976 : 14. 397–443.

A fináncapitalista Arnold Rechberg életét és 6 dokumentumát tartalmazza a cikk a „Dokumentáció” rovatban. Mind a 6 dokumentum Hitlernek van címezve és a háború gazdasági előkészítését tartalmazza.

WIPPERMANN, W.: The postwar German left and fascism.

(A háború utáni német baloldal és a fasiszmus.)

JCH, 11. 1976 : 4. 185–219.

„Az országot meg lehet osztani, de a történelmi felelősséget nem.” A fasiszmus tanulmányozása mindkét Németországban antifasiszta stratégiák kidolgozásához kell vezessen. Mennyire marxista vagy épül marxista hagyományokra a német baloldal mai álláspontja?

NDK

PAPKE, E.: Stadtgeschichtsforschung in der DDR.

(Várostörténeti kutatás az NDK-ban.)

ZG, 1976 : 24. 12. sz. 1437–1439.

Az NDK Történelmi Társulata várostörténeti szakbizottságának ülése Berlinben, 1976. április 13-án.

HEINZ, H.: Das Lehrbuch der Politischen Grundschulen der SED von 1951. Die erste geschlossene marxistisch-leninistische Darstellung der Geschichte Deutschlands und der deutschen Arbeiterbewegung in der DDR.

(A NSZEP politikai alapiskoláinak tankönyve 1951-ből. Németország történetének és a német munkásmozgalom történetének első zárt marxista–leninista ábrázolása az NDK-ban.)

ZG, 24. 1976 : 12. 1365–1393.

NSZK

MIETKOWSKY-KAISER, I.: Imperialistische „Kommunismusforschung” und Ostpolitik der BDR 1949–1969.

(Imperialista „kommunizmuskutatás és az NSZK keleti politikája 1949–1969.)

ZG, 24. 1976 : 11. 1229–1243.

A cikk a „kommunizmuskutatás” fejlődését elemzi és befolyását a külpolitikára az NSZK megalakulása utáni első két évtizedben.

PETZINA, D.: Neuordnung und Rekonstruktion der westdeutschen Wirtschaft 1945–1952.

(A nyugatnémet gazdaság új rendje és rekonstrukciója, 1945–1952.)

VZ, 24. 1976 : 3. 324–327.

A jelzett korszak nagy gazdaságtörténeti munkája készül szerzői kollektíva részvételével. Tájékoztató a munka állásáról és a résztvevő szerzőkről.

ELM, L.: Zu Traditionen und Tendenzen des Konservatismus in der BDR.

(A konzervativizmus tradíciói és tendenciái az NSZK-ban.)

ZG, 1976 : 8. 861–878.

A konzervativizmus feléléése az NSZK-ban 1945 után, mind a CDU politikájában, mind pedig a történetírásban, amelynek apologetikus jellege lett.

OLASZORSZÁG

WALEY, D.: Le origini della condotta nel duecento e le compagnie di ventura.

(A Duecento zsoldos-szerződéseinek kezdetei és a zsoldos seregek.)

RSI, 1976 : 3. 531–538.

A katonatorborzói vállalkozás kialakulása, az első zsoldosok Észak-Itáliában.

ROTONDO, A.: Esuli italiani in Valtellina nel Cinquecento.

(Olasz száműzöttek Valtellinában a Cinquecento idején.)

RSI, 1976 : 4. (dec.) t. LXXXVIII. 756–791.

XVI. századi olasz reformáció – egy vidék társadalmi és vallási fizionómiáját megváltoztató lassú folyamat vizsgálata.

FUBINI, R.: Umanesimo curiale del Quattrocento: nuovi studi su Giovann'Antonio Campano.

(Humanizmus a (pápai) Kúriában: új tanulmányok G. A. Campanoról.)

RSI, 1976 : 4. (dec.) t. LXXXVIII. 745–755.

Újabb, eddig feldolgozatlan források alapján.

SALIMBENI, F.: La stregoneria nel tardo Rinascimento.

(A boszorkányüldözés a késői Renaissance idején.)

NRS, 1976 : 3–4. máj.–aug. t. LX. 269–334.

Átfogó szintézis a vonatkozó historiográfia eredményeinek felmérésével.

SPINI, G.: Noterelle libertine.

(Libertinus jegyzetek.)

RSI, 1976 : 4. t. LXXXVIII. 792–802.

Egy XVI. századi friulii molnár kozmikus világképe vallatási jegyzőkönyve alapján – az eretnek doktrínák eljutása különböző társadalmi rétegekbe.

- MANCA, C.: Un modello di sviluppo economico delle città marittime italiane dal XIV al XVI secolo.
(A tengerparti olasz városok gazdasági fejlődésének egy modellje a XIV–XVI. század között.)
NRS, 1976 : 3–4. t. LX. 249–268.
Velence, Genova és Pisa tengeri kereskedelmen alapuló gazdasági életének periodizációja és sajátosságai – a tengeri merkantil kapitalizmus helye a korakapitalista európai fejlődésben.
- ZANGHERI, R.: Movimento contadino e storia d'Italia. Riflessioni sulla storiografia del dopoguerra.
(Parasztmozgalmak és Olaszország története. Megjegyzések a háború utáni korszak történetírásához.)
SSst, 17. 1976 : 4. 5–33.
Új szempontok alapján való tanulmányozásánál a részproblémák helyett a vizsgálható kérdés: mi volt a parasztmozgalmak szerepe és helye az osztályviszonyok alakulásában.
- VASOLI, C.: Niccolò Machiavelli, uno e due.
(N. Machiavelli, egy és kettő.)
NRS, 1976/3–4. t. LX, 384–400.
D. Maffei új források alapján felállított hipotézisének cáfolata Machiavelli korai, bankban eltöltött éveiről, kultúrájának inneni gyökereiről – a másik, hasonló nevű kortárs személyének rekonstruálása.
- VIGO, G.: Manovre monetarie e crisi economica nello stato di Milano (1619–1622).
(Pénzügyi műveletek és gazdasági krízis a milanoi államban. 1619–1622.)
SSst, t. 17. 1976 : 4. 101–126.
Az 1613–1619 közötti gazdasági bomlás után az 1619–22-es európai válság kihatásai Lombardiára – a ciklikus depresszió strukturális krízissé válása – Milano pénzpolitikája és ellensúlyozó intézkedései.
- VENTURI, F.: Quattro anni di carestia in Toscana (1764–1767).
(Négy éves éhség Toscanában. 1764–1767.)
RSI, 1976 : 4. (dec.) t. LXXXVIII. 649–707.
A liberista irányzat érvényrejutása Toscana közzelátási törvénykezésében.
- PONI, C.: All'origine del sistema di fabbrica: tecnologia e organizzazione produttiva dei mulini da seta nell'Italia settentrionale. (sec. XVII–XVIII.)
(A gyártási rendszerek kezdetéhez: technológia és a termelékenység megszerzése Észak-Itália selyemszövő üzemében. (XVII–XVIII. sz.))
RSI, 1976 : 3. 444–497.
A kapitalista átalakulás jelentősége, dimenziói, struktúrája a városokban és a vidéken – a selyemszövés szerepe a gazdaságban.

- MASELLA, L.: Rapporti di produzione e contratti agrari negli scrittori napoletani fra Sette e Ottocento.
(Termelési viszonyok, agrárszerződések XVIII–XIX. századi nápolyi írók [munkásságában].)
NRS, 40. 1976 : 5–6. 535–550.
Dél-Itália elmaradott gazdasági-társadalmi struktúrája megreformálására irányuló igény a nápolyi publicisztikában – újítási tervek a fennálló rend megtartása mellett.
- CIVILE, G.: Borghesi, mercato e campagne del mezzogiorno.
(Polgárok, piac és vidék Délen.)
SSt, t. 17. 1976 : 4. 237–252.
A polgári forradalom hatása Dél-Itáliában.
- HUNECKE, V.: Comune e classe operaia a Milano 1859–1898.
(A város és a munkásosztály Milanóban.)
SSt, 1976 : 3. 17. köt. 63–96.
A városi közigazgatás próbálkozásai az egészségügyi, oktatásügyi, árproblémák leküzdésére, a demokratikus-radikális ellenzék reformtörekvései.
- ANSELMINI, S.: Le relazioni economiche tra Ragusa e lo Stato Pontificio: uno schema di lungo periodo.
(Gazdasági kapcsolatok Ragusa és a pápai állam között – hosszú távú áttekintés.)
NRS, 40. 1976 : 5–6. 521–534.
XII–XIX. sz.
- CAMAIANI, P. G.: Castighi di Dio e trionfo della Chiesa: mentalità e polemiche dei cattolici temporalisti nell'età di Pio IX.
(Isten büntetése és az egyház diadala: a pápa világi hatalmát visszaállítani kívánó katolikusok mentalitása és vitái IX. Pius korában.)
RSI, 1976 : 4. (dec.) t. LXXXVIII. 708–744.
A XIX. sz. vallási pszichológiája – a millenarizmus katolikus és protestáns bázisai.
- CANTARELLA, E.: Capitale estero e capitale nazionale: alle origini della Bastogi.
(Külföldi tőke és hazai tőke: a Bastogi (féle terv) kezdetei.)
SSt, 1976 : 3. 17. köt. 97–138.
Tervek a vasúthálózat kiépítésére Dél-Itáliában, magán- és állami kezdeményezések, Pietro Bastogi vasút-politikája.
- SETTEMBRINI, D.: Mussolini and the legacy of revolutionary socialism.
(Mussolini és a forradalmi szocialista örökség.)
JCH, 11. 1976 : 4. 239–268.
„A fasizmusnak mély gyökerei vannak a forradalmi szocializmus talajában – ez az első analógia a leninizmussal. A második ... a totalitáriánizmus felé való fejlődése, amelyben a leninizmus a logikus és tökéletes modell, míg az olasz fasizmus az egyik legenyhébb és legtökéletlenebb változat.”

- MELOGRANI, P.: The cult of the Duce in Mussolini's Italy.
(A duce kultusza Mussolini Olaszországában.)
JCH, 11. 1976 : 4. 221–237.
A széles körű mítoszteremtés és kultusz ellenére a valóság, a tényleges hatalom kérdésében nem volt egyértelmű Mussolini szerepe. A mítosz egy része is még szocialista vezetői korszakából származik, és nem azonosítható a Mussolini-imádat a faszizmussal.
- PADULO, Gerardo: Sui rapporti tra gli industriali ed il governo Nitti.
(A nagyiparosok és a Nitti kormány kapcsolatai.)
NRS, 40. 1976 : 5–6. 591–618.
1919. jún. 23. – 1920. jún. 9. – Iratpublikációval.
- BATES, T. R.: Antonio Gramsci and the bolshevization of the PCI.
(Antonio Gramsci és az Olasz Kommunista Párt bolsevizálása.)
JCH, 11. 1976 : 2–3. 115–131.
Az 1920-as évek első felében, mikor Sztálin hatalomra emelkedett, került Gramsci is az olasz párt élére. Ekkor bolsevizálódott az Olasz KP, azaz egységes alapokra került, politikájában és személyi összetételében a sztálini többség akaratára alá lett rendelve.
- GENTILE, E.: La politica di Marinetti.
(Marinetti politikája.)
SCo, 1976 : 3. t. VII. 415–438.
Az első világháború vége és a faszizmus uralomrajutása közötti korszak politikai-társadalmi jelenségei – Marinetti futurista politikájának fő vonásai – D'Annunzio „fiuminizmusa”.
- CASTRONOVO, V.: La politica economica del fascismo e il Mezzogiorno.
(A faszizmus gazdaságpolitikája és a Dél.)
SSt, 1976 : 3. 17. köt. 25–39.
Az iparosodó Észak-Itália és a déli agrárvidék közti ellentét élesedése a faszizmus uralomrajutása idején, a centralista gazdaságpolitika kihatásai az agrárnépességre nehezedő terhek enyhítése vonalán.
- CONTI, F. G.: Il problema politico dei prigionieri di guerra italiani ne rapporti con gli alleati (1943–1945).
(Az olasz hadifoglyok problémája a szövetségesek viszonylatában. 1943–1945.)
SCo, 7. köt. 1976 : 4. 865–920.
Az angol-amerikai fogságba került olasz katonák helyzete Badoglio fegyverletétele után.
- PALLANTE, P.: Il Partito comunista italiano e la questione di Trieste nella Resistenza.
(Az olasz kommunista párt és a triezsti kérdés az ellenállási mozgalomban.)
SCo, 1976 : 3. t. VII. 481–506.
Ellentétek az olasz és jugoszláv kommunisták között – Venezia Giulia problémája – nacionalista követelések Triesztért.

- TOBAGI, W.: Il sindacato italiano fra storia e politica: dopoguerra e ricostruzione (1945–1950).
(Az olasz szakszervezet a történelem és politika között: a háború utáni korszak és az újjáépítés (1945–1950).)
NRS, 1976 : 3–4. t. LX, 408–462.
Az olaszországi szaksz. mozgalom történeti alapjai, szervezete, új problémái, megváltozott ideológiai koncepciói.

ROMÁNIA

- PREDA, C.: Factorul autohton si romanizarea în formarea populului român.
(Az autohton és a romanizálási hatás a román nép kialakulásában.)
ES, 1976 : 17. 35–42.
Három problémára tér ki a tanulmány: a dák folytonosság, a római kolonizáció hatására, és a kontinuitás kérdésére.
- NEAGOE, M.: 1241: marea invazie tătara. Voievodatele române își afirmă independența.
(Az 1241-es tatárjárás. A román fejedelemségek kinyilvánítják függetlenségüket.)
MI, 10. 1976 : 12. 36–42.
Ismét magyar forrásra hivatkozik a román történész, mégpedig a johanita lovagrendnek adományozott 1247-es kiváltságlevelére, amikor dokumentumokkal igyekszik alátámasztani azt az állítást, hogy Olténia és Munténia ebben az időben önálló, központosított állam volt.
- STEFANESCU, S.: Vlad Tepeș — un conducător de stat celebru.
(Vlad Tepeș — egy neves államfő.)
RI, 1976 : 11. 1647–1657.
- GUBOGLU, M.: Vlad Tepeș si Mehmed al II-lea în lumina cronicilor turco-bizantine.
(Vlad Tepeș és II. Mohamed a török-bizánci krónikák tükrében.)
RA, 1976 : 4. 381–390.
- ZANE, G.: Structure économique des principautés roumaines (1775–1831).
(A román fejedelemségek gazdasági rendszere (1775–1831).)
AHRF, 48. 1976 : 3. 323–355.
A szerző elemzi a román fejedelemségek gazdaságának külső meghatározó tényezőit, elsősorban a török birod. gazd. hatását. Majd a mezőgazdaság, ipar, kereskedelem, közlekedés, pénzforgalom, a felhalmozott tőke és a gazdasági eszmék elemzése következik.
- GEORGESCO, V.-A.: Structures sociales et institutionnelles des principautés roumaines (fin XVIIIe début XIX. siècle).
(A román hercegségek társadalmi és intézményes struktúrája a XVIII. sz. végén, XIX. sz. elején.)
AHRF, 48. 1976 : 3. 356–386.

Az intézményes rendszer az adott időszakban nem mutatta a Forradalom nyomát. A Forradalom hatása a mentalitásban, a politikai eszmékben, a kulturális kapcsolatokban mutatkozott meg. Az intézményes struktúra csak 1830 után kezd igen gyorsan fejlődni.

DUTU, A.: Lumina tiparului românesc.
(A román nyomtatás fénykora.)
MI, 10. 1976 : 8. 28–31.

ZUB, A.: Din activitatea politica a lui M. Kogălniceanu la 1848.
(Mihai Kogălniceanu politikai tevékenysége 1848-ban.)
RI, 1976 : 7. 999–1012.
Jelentős adatokat kapunk a moldvai forradalom eseményeiből, amelyben a korábbi ismereteinkkel ellentétben a szerző bizonyítékai szerint a kezdetektől résztvett Kogălniceanu.

STOICESCU, N.: Istorical Ion I. Nistor. 1876–1962.
(Ion I. Nistor történész.)
RI, 1976 : 12. 1967–1979.
Románia középkorása volt I. Nistor.

PALTANEA, P.: Constache Negri. Alte contributii biografice. 100 de ani de la moarte.
(Costache Negri. Életrajzi adatok. 100 év telt el halála óta.)
RI, 1976 : 9. 1325–1345.
C. Negri Románia XIX. századi bel- és külpolitikai eseményeinek cselekvő részese volt.

GUEZE, R.: La partecipazione della Romania al primo conflitto mondiale. (Parte prima.)
(Románia részvétele az első világháborúban. 1. r.)
SCo, 1976 : 3. t. VII. 439–460.
Az 1916-os román belépés katonai vonatkozásai.

CĂZĂNISTEANU, C.: Insusectia, forma specifică de luptă s poporului roman pentru realizarea eliberării sociale și naționale în epocile moderna și contemporană.
(A felkelés, mint a román nép társadalmi és nemzeti szabadságát megvalósító harc speciális formája a modern és a legújabbkorban.)
RA, 1976 : 3. 245–256.
Az 1921-es Tudor Vladimirescu-féle felkeléstől az 1944-es fegyveres antifasiszta felkelés közötti legfontosabb történelmi fordulókat elemzi a tanulmány.

Bibliografia operei profesorului Aurelian Săcerdoteanu (1922–1974).
(Săcerdoteanu professzor műveinek bibliográfiája.)
RA, 1976 : 4. 450–458.

- NEDELUCU, F.: Contradicții si reorientări în evoluția Partidului Național-Liberal. 1930–1931.
 (Ellentmondások és újraközeledések a Nemzeti Liberális Párt történetében. 1930–31. között.)
 RI, 1976 : 12. 1859–1873.
 Lényegében Románia egész belpolitikai életéről, és pártviszonyairól tájékoztat a szerző.

SPANYOLORSZÁG

- KERN, R. W.: Anarchist principles and Spanish reality: Emma Goldman as a participant in the Civil War 1936–39.
 (Anarchista elvek és spanyol valóság: Emma Goldman mint a polgárháború résztvevője 1936–39.)
 JCH, 11. 1976 : 2–3. 237–259.
 Az idősebb amerikai emigráns anarchista bekapcsolódik a spanyol polgárháborúba, de a tömegmozgalmak korszakában elszigetelt volt, egyedül maradt és visszatért Kanadába, mire a polgárháború befejeződött.

SVÁJC

- MATMÜLLER, M.: Das Einsetzen der Bevölkerungswelle in der Schweiz. Versuch eines Überblicks über den Stand der Forschung.
 (A népesedési hullám beállta Svájcban. Kísérleti áttekintés a kutatás állásáról.)
 VSW, 63. 1976 : 3. 390–405.
 Tájékoztató a svájci történelmi demográfia jelenlegi állásáról.

- CASPARD, P.: La a fabrique au village.

(A falusi gyár.)

MS, 97. 1976 : 4. 15–38.

1750 és 1850 között az indiai szövetek készítése nagy számú proletariátus születését vonta maga után Neuchatel és Svájc területén ezek a munkások elsősorban a paternalista ideológiák iránt fogékonyak. Ez annak következménye, hogy bizonyos falusi struktúrákat őriztek meg, másrészt pedig ez adódik a gyártulajdonosok politikájából.

SZOVJETUNIÓ

- GRABMÜLLER, H. J.: Die russischen Chroniken des 11.–18. Jahrhunderts im Spiegel der Sowjetforschung (1917–1975). I. Allgemeine Probleme – Hilfsmittel-Methoden.

(A 11–18. századi orosz krónikák a szovjet kutatás tükrében (1918–1975). I.

Általános problémák – segédeszközök – módszerek.

JGO, 24. 1976 : 3. 394–416.

A kutatási tájékoztató rovatban. Tájékoztató a forráskiadványokról, bibliográfiákról. Így tárgyalja a terminológiákat, a segédeszközöket, átfogó ábrázolásokat, kiadásokat, metodológiai problémákat. Mindezek a tájékoztatók eléggé egyoldalú, meglehetősen szovjetellenes kommentárok.

SZAHAROV, A. M.: Izucsenije szocial'no – économiczeszknoj osznovu ob'edinenija ruszszkih zemel' v szovetszkaj isztoricszeszknoj literature.
(Az oroszországi földek egyesítésének gazdasági és társadalmi alapjai a szovjet történettudományi tanulmányokban.)

ISzSzsZr, 1976 : 6. 72–92.

A tanulmány igen gazdag bibliográfiai mutatókkal ismerteti, hogy hol tart a feudális központosítás marxista feldolgozása és jelzi e munkálatok aktualitását napjainkban is.

KÄMPFER, F.: Über die theologische und architektonische Konzeption der Vasilij-Blažennyj-Kathedrale in Moskau.
(A moszkvai Vaszilij Blazsennij székesegyház teológiai és építészeti koncepciója.)

JGO, 24. 1976 : 4. 481–498.

A legújabb kutatások a moszkvai Blazsennij székesegyház stílusát „orosz-nemzeti”-nek ítéli, amelyen – ha áttételesen is – érződik az európai reneszánsz is. Rettenetes Iván teológiai-szimbolikus spekulációval tervezette meg a székesegyházat.

TIBERG, E.: Kritische Bemerkungen zu einigen Quellen über den Anfang des Livländischen Krieges 1558.

(Kritikai megjegyzések a Litvánia elleni háború kezdetéhez, 1558.)

ZO, 25. 1976 : 3. 362–475.

Néhány szovjet és nyugati kiadvánnyal vitázik a szerző, új forrásokat ismertetve a háború kitörése történetéhez.

TIBERG, E.: Die Politik Moskaus gegenüber Alt-Livland 1550–1558.

(Moszkva politikája a régi Litvánia ellen, 1550–1558.)

ZO, 25. 1976 : 4. 577–617.

Az 1558–1583-as háború előzményei.

PETERSON, C.: Der Morskoj Ustav Peters des Grossen. Ein Beitrag zu seiner Entstehungsgeschichte.

(Nagy Péter tengeri törvénye. Adalék létrejöttének történetéhez.)

JGO, 24. 1976 : 3. 345–356.

GRAU, C.: Der petrinische Kulturpolitiker Jakob Bruce (1670–1735). Ein Beitrag zur Geschichte der deutsch-russischen Wissenschaftsbeziehungen.

(Jakob Bruce Nagy Péter korszakának kulturpolitikusa. (1670–1735). Adalék a német–orosz tudományos kapcsolatok történetéhez.)

JGSLE, 1976 : 20/2. 25–41.

A neves katonatiszt, természettudós és kartográfus munkássága.

KRASZNOBAEV, B. I.: Osznovnue csertü novoj ruszszkoj kul'turü.

(Az új orosz kultúra alapvető vonásai.)

VI, 1976 : 9. 93–111.

A 17–18. század fordulóján az orosz nemzetévtélás folyamatába illeszkedett a nagy átalakulásokkal szinkronban fejlődő új típusú kultúra. A vallásos középkori zártság után ekkor kezd rohamosan fejlődni Oroszországban az újkor: a polgárosodás, a városi élet, a vállalkozó szellem, az egyéniség, a világi kultúra.

KRASZNOBAEV, B. I.: Ruszszkaja kul'tura 18. v. Predmet i zadaci izucsenija.

(A 18. századi orosz kultúra. A kutatás tárgya és feladatai.)

ISzSzSzR, 1976 : 6. 29–45.

A szerző tisztázza, hogy mi tartozik az orosz kultúra fogalomkörébe a 17. század végétől a 19. század elejéig terjedő időszakban, amikor a középkori vallásoságot már áttörte a szabadkőműveliség, a természet világot kísérleti, tapasztalati úton akarja megismerni a tudomány. A társadalmi problémákra a providencializmus helyett a tiszta ész és a pragmatizmus ad választ.

DONNERT, E.: Soziale Bewegungen und gesellschaftspolitisches Denken in Russland in der zweiten Hälfte des 18. Jahrhunderts.

(Társadalmi mozgalmak és társadalompolitikai gondolkodás Oroszországban a 18. század második felében.)

ZG, 24. 1976 : 8. 879–888.

A parasztlázadások és a felvilágosult gondolkodók a társadalmi osztályok mobilitását mutatta a kialakuló kapitalizmus időszakában.

LINCOLN, B. W.: A Re-examination of Some Historical Stereotypes: An analysis of the Career Patterns and Backgrounds of the Decembrists.

(Néhány történelmi sztereotípa újra-vizsgálása: a dekabristák származásának és életpályájának analízise.)

JGO, 24. 1976 : 3. 357–368.

MALLOY, J. A. Jr.: A Police Assessment of Local Self-Government in Russia: The Third Section Reports on the Early Zemstvo.

(Egy politikai összegezés a helyi önkormányzatról Oroszországban: A Harmadik Szekció jelentése a korai zemstvoról.)

JGO, 24. 1976 : 4. 492–511.

A politikai rendőrség megfigyelőket küldött a zemstvo-gyűlésekre, és az ott lefolyt tárgyalásokról jelentéseket adott. Az 1860-as évek elejéről van szó, a legelső ülésekről, mert a zemstvokat 1865-ben hívták életre.

SZIROTKIN, V. G.: Ruszszkaja preszsa pervoj csetverti XIX. v. in nosztrannüj jazükah kak isztoriceszskij isztocsnik.

(A 19. század eleji idegennyelvű orosz sajtó, mint történelmi forrásmű.)

ISzSzSzR, 1976 : 4. 77–97.

A szerző 16, főleg francia és német nyelvű újságot elemez, amelyek I. Sándor cár uralkodása alatt érdekes szerepet játszottak az orosz társadalmi életben.

Ezen túlmenően, a külföldi olvasó számára szinte az egyetlen hiteles információt ezek a lapok nyújtottak Oroszországról, minthogy az orosz nyelvű sajtót nem terjesztették Nyugat-Európában.

GALAI, S.: The Role of the Union of Unions in the Revolution of 1905.

(A szövetségek szövetségének szerepe az 1905. évi forradalomban.)

JGO, 24. 1976 : 4. 512–525.

A különböző értelmiségi szövetségek szerepe és vezető ideológiai támasza az 1905. évi oroszországi forradalomban.

HAGEN, M.: Der russische „Bonapartismus“ nach 1906. Genese und Problematik eines Leitbegriffs in der sowjetischen Geschichtswissenschaft.

(Az orosz „bonapartizmus“ 1906 után. Egy vezérfogalom genezise és problematikája a szovjet történettudományban.)

JGO, 24. 1976 : 3. 369–393.

Az 1906–1917 közötti korszakra vonatkozó szovjet történetírás egyoldalú, antimarxista kritikája.

HOHUNOVA, O. I.: Iz isztorii bor'bü partii szo szmenovehovsztvom.

(A párt harca az irányváltókkal.)

VMU, 1976 : 4. 3–21.

A NEP-korszakban kialakult irányzat, a „szmenovehovsztvo“ azaz „irányváltás“ történetét, a párt politikájával való szembeállást, ennek polgári értelmezését, majd képviselőinek és az egész szemlélet likvidálásának történetét kapjuk a tanulmányban.

LEWIN, M.: Le basi sociali dello stalinismo.

(A sztalinizmus társadalmi alapjai.)

SSt, t. 17. 1976 : 4. 35–64.

A kezdeti korszak fluktuációi és feszültségei – a harmincas évek stabilizációjának több lehetséges útja – a társadalmi izoláció és a tömegbázisok hiánya miatt választott „sviluppo con oppressione“ – az állam és a kistermelők közötti harc állandósítása.

TÖRÖKORSZÁG

KALESHI, H.: Dr. Ibrahim Temo – der Gründer des jungtürkischen Komitees Einheit und Fortschritt.

(Dr. Ibrahim Temo – az ifjútörök bizottság, egység és haladás alapítója.)

Sü, 1976. XXXV. 110–149.

Adalék az ifjútörök mozgalomban résztvevő albánok szerepének megvilágításához.

AMERIKA

BAÐURA, B.: Z historie francouzské imigrace na Kubě začátkem 19. století.

(A 19. század eleji francia bevándorlás Kuba földjére.)

SH, 1976 : 23. 169–199.

CORKILL, D. R.: The Chilean Socialist Party and the popular front 1933–41.

(A Chilei Szocialista Párt és a népfront 1933–1941.)

JCH, 11. 1976 : 2–3. 261–273.

A párt, főleg vezetőinek köszönhetően nem ért el sikereket a koalíció tagjaként, nem sikerült javítani az ország helyzetén, sem megváltoztatni a kormány álláspontját, a tengelyhatalmakhoz való kötődését.

USA

KENNETT, L.: Le bilan d'un rencontre: l'armée française en Amérique.

(Egy találkozás mérlege: a francia hadsereg Amerikában.)

AHRF, 48. 1976 : 4. 529–542.

Rochambeau vezetésével kb. 8000 főnyi hadsereget bocsátott XVI. Lajos az amerikaiak rendelkezésére. A dezertálások száma igen kevés, és ami volt, az is közvetlen a Franciaországba való hazaindulás előtt következett be. Semmi sem bizonyítja azt a tézist, hogy az Amerikából hazatért katonák politikailag aktívabbak lettek volna, mint a többiek.

KARSKY, B.: Protestation et révolte agraire dans la révolution américaine.

(Tiltakozás és agrár felkelés az amerikai forradalomban.)

AHRF, 48. 1976 : 4. 513–528.

A függetlenségi háború után kirobbant mozgalmak célja a régi, idillikus múlt újjáteremtése, vagy méginkább egy, még meg nem valósult demokratikus társadalom megteremtése a XVIII. sz. végén.

GODECHOT, J.: Robespierre et l'Amérique.

(Robespierre és Amerika.)

AHRF, 48. 1976 : 4. 637–65.

Robespierre, több kortársával ellentétben, igen rosszul ismerte Amerikát.

A cikk három állásfoglalását tanulmányozza. 1. A villámhárító-üggyel kapcsolatban, 2. felszólalását a törvényhozó és alkotmányozó Gyűlésben. 3. A konventben az Amerikával kapcsolatos külpolitikáról elmondott beszédét.

MASPERO-CLERC, H.: Une „gazette anglo-française” pendant la guerre d'Amérique: Le Courier de l'Europe (1776–1788).

(Egy angol–francia újság az Amerikai Függetlenségi Háború alatt: a Courier de l'Europe (1776–1788).)

AHRF, 48. 1976 : 4. 576–594.

Az újságot hét éves fennállása alatt kettős szerepet töltött be. Egyrészt aktuális

információt adott egy távoli, eléggé ismeretlen földrészről, másrészt politikai funkciót töltött be, kedvező légkört teremtett az amerikai felkelők javára és gyengítette Anglia presztizsét.

OBERMANN, K.: Zum Anteil deutsche Einwanderer an der amerikanischen Revolution von 1776.

(Német bevándorlók szerepe az amerikai forradalomban 1776-tól.)

ZG, 24. 1976 : 7. 761–775.

1682–1684 között 50 hajóval érkeztek kivándorlók Angliából, Hollandiából és német területekről. Ez a szám fokozódott: így pl. 1709–1710 között több mint 13.000 ember érkezett német területekről, főleg Pennsylvaniába, ahol meg is alapítottak egy német államot. E bevándorlók légiót szerveztek és kezdettől fogva részt vettek az amerikai szabadságharcban.

GALOTTA, V.: Lotte sindacali e istituti di 'industrial relations' nell'immediato dopoguerra in America.

(Szakszervezeti harcok és az „ipari kapcsolatok” intézetei Amerikában, közvetlenül a háború után.)

NRS, 40. 1976 : 5–6. 616–627.

A munka és az igazgatás érdekeinek integrációjára irányuló törekvések, az amerikai szakszervezetek problematikája.

KINA

ZOLI, S.: Il mito settecentesco della Cina in Europa e la moderna storiografia.

(Kína 18. századi mítosza Európában és a modern historiográfia.)

NRS, 1976 : 3–4. máj.–aug. t. LX. 335–366.

Jezsuiták és XVIII. századi utazók információi alapján kialakított Kína-konceptió az illuminista gondolkozásban – az agnoszticizmus és konfucianizmus átültetése Európába.

BRUNORI, M.: Sun Yat-Sen e lo sciopero di Hong Kong del 1922.

(Sun Yat-San és az 1922-es hongkongi sztrájk.)

SSt, t. 17. 1976 : 4. 153–184.

A sztrájk gazdasági, szakszervezeti célkitűzésein túlmenő politikai vonatkozások, a Kína egyesítéséért indított északi hadjárat támogatása.